

## Korana Serdarević

### Franka

Ujutro sam ispaao iz autobusa kao da me netko gurnuo nogom u leđa. Zateturio sam prema kolodvorskom betonu i s mukom uhvatio ritam suvisloga hoda. Popio sam noćas cijelu tabletu protiv mučnine, a moje ju je tijelo još uvijek poslušno probavljalo. Vani se spustila gusta bijela magla, pa sam vidio samo sitni dio svijeta ispred sebe. To je dovoljno da dođem na svoj cilj; prostor mi se otvara kad nogom već zagazim na novo mjesto. Nema dalekih vidika ni praznina koje bih pokrивao plahtama nostalgčnih prisjećanja. Grad mojeg djetinjstva bio je zakriven niskim oblakom i to mi je odgovaralo. Takav je bio i u mojoj svijesti.

Zrak hladan, vlažan. Zvukovi mi se približavaju iz potpune nepoznanice. Sve do nove autobusne stanice vukao sam za sobom torbu kao da je preteško tijelo mrtvacu, stalno svjestan njezine unutrašnjosti, onoga što se tiskalo između mojih majica. Četiri mjeseca premještao sam po stanu kuvertu koja je stigla preporučeno, potpisano i otpisano, sa sudskim žigom na poleđini. Nevoljko svjestan da to ne smijem zgužvati i baciti, ostavljao sam sadržaj pošiljke po radnim površinama stana, samo da vidim može li se nekako zametnuti ili zaboraviti. Nije uspjelo. Što god radio, štampa tih papira doplazila bi mi pod ruku i zabadala se u svijest poput nedovršene domaće zadaće. Morao sam nešto učiniti, otpisati, potpisati, nazvati nekoga, ili otići na lice mjesta i riješiti sve odjednom. Neočekivano i s dozom prkosa prema samome sebi, ovo posljednje je prevagnulo. Gradski autobus još je uvijek bio javno predvorje. Ispred mene su se tiskali mlohavi ljudi, obješeni kao kaputi na vješalicama, zgužvani od grubog buđenja, a dovoljno budni za suvišne razgovore. Umor me razmazao po sjedalu kao pijanog balavca. Moja je stanica pretposljednja, nakon nje se limena čekaonica okreće i vraća natrag, na početak svoga kruga. Ostalo je samo još nekoliko koraka do kuće. Izranja iz magle kao mokra fotografija. Mali bakin vrt, već posve trulo stablo smokve i obrisi jednokatnice koja je prema papirima u mojoj torbi sada bila samo moja.

Mama i ja uglavnom smo bili sami u prizemlju. Otac je radio od sedam do sedam, a njegovi povraci doma nisu uključivali toplu idilu, društvene igre ili gledanje komedija na večernjem programu. Bilo je ključno da ga se ostavi na miru i mama me nježno opominjala svaki put kad bih mu se htio približiti. Baka, tatina mama, živjela je sama u potkrovlju i njezine su se biljke spuštale s balkona sve do moje sobe. Jednako tako njezin je utjecaj sezao do najintimnijih kutaka mojih roditelja. Baka je bila ponosna vlasnica kuće, ona je sve znala i pratila, svemu je dodavala spektakularnu interpretaciju, koju bi nam onda mirno referirala za nedjeljnih ručkova. Mama se očekivano vrijeđala tim upletanjem, potom se ljutila, pa i smijala, a onda ju je jednoga dana, na naše čudo, počela ignorirati. Pretpostavljam da je u tom trenu baka počela umirati. Njezina zabadanja u život više nisu imala snagu da zatalasaju tuđe živote i kada je zaspala one godine noć uoči Uskrsa, više se nije probudila. Pokucao sam na susjedova vrata punom šakom. Magla se već dizala i prisjećao sam se te kuće preko puta, njezinih golih neožbukanih zidova i prenisko postavljenih prozora. Na ulici još nije bilo nikoga s kime bih morao prolaziti mučno preispitivanje gdje sam bio i što sam radio, pa sam se zgrčio od pomisli na razgovor koji slijedi. Otvorila mi je Franka.

Franka je ružna. Pogledao sam je izbliza, i zaista: nju njezina ružnoća određuje više nego ikoga.

“Dobar dan?” Imala je visoko čelo, plosnato lice uokvireno sitnim plavim kovrčama, male oči duboko usađene i predaleko od korijena nosa. A najveću je pažnju privlačio veliki madež na lijevom obrazu koji je curio iz oka kao gigantska smeđa suza. Taj tužni klaun buljio je u mene s vrata, čekajući. Predstavio sam se. “Marko? Naš Marko? Isuse, nikad te ne bih prepoznala!” ciknula je i rastegnula zubati osmijeh, koji njezinu fl eku razmaže do uha. Nisam imao pojma tko je ona i sekundu sam se predomišljao trebam li joj to priznati. Sumnjam da bih zaboravio takvo lice. Iz lijenosti sam se odlučio samo nasmiješiti. Pozvala me unutra, a ja sam nervozno objasnio da trebam ključ od kuće, da sam umoran, da neću ništa piti i da ću navratiti kasnije. Frankina velika stražnjica zanjihala se prema ormaru u hodniku, odakle je izvadila snop ključeva. Dok je brbljala, trudio sam se da ne zurim u madež.

“Ako bilo što trebaš...”

“Da... Hvala lijepa!”

Otključao sam vrata i snažno povukao torbu za sobom u dugački hodnik. Sve je bilo kako sam ostavio poslije mamina preseljenja. Četiri godine kuća je tražila svog stanara, mirno je taložila prašinu na svoje površine i čekala. Prije nekoliko mjeseci stričevi su konačno odlučili da će mirovati u svojoj preko- oceanskoj zemlji i prepisati je potpuno na mene. Na Borina sina. On je ionako tamo odrastao. Neka malome, tko će mu pomoći ako neće familija. Gdje je uopće? Što radi? Neka, neka bude cijela kuća Borinom Marku, možda se i oženi pa da ima gdje začeti obitelj. Neka, neka njemu. Dogovorili su se, dirnuti vlastitom darežljivošću.

Upalio sam svjetlo, progutao slinu i zakoračio prema dnevnom boravku. Nisam ni primijetio da je Franka još uvijek iza mene.

Moj pubertet protekao je u neoriginalnim okršajima s ocem, koji se nalazio prozvanim da, tako naglo zainteresiran, verbalno usmjerava i komentira moj put k zrelosti. Nikada s dovoljno objašnjenja, rezao mi je svaku ambiciju u korijenu, koliko god je majka u tajnosti zalijevala brižnim suzama. Na cijelom tom putu ja nikada nisam ciljao previsoko, ali ponekad iskrena želja da odem na skijanje ili na kampiranje ugušila se očevim tupim prezirom i zatvaranjem novčanika. Iako više ne razmišljam o tome, mislim da je tako činio jer me nije volio.

Sjećam ga se kako maše s vrata dok majka i ja sjedimo u susjedovu prekrčanom peugeotu. Rat je došao preblizu i samo su pravi muškarci ostali da ga gledaju u facu. Posve sam, strog i tih, ostao je i otac. Bila je skoro ponoć i ulice su bile potpuno uronjene u tminu, a mi nismo palili svjetla na automobilu. Sjećam se trudnice koja je sjedila lijevo od mene, na stražnjem sjedalu, njezina velikog tamnog trbuha, mokrih obraza i majčine ruke koja me stiskala. Pobjegli smo.

Kad smo se konačno vratili, mama se brzo pobrinula da zamijeni betonsku ploču na groblju mramornom, što otac nikada ne bi dozvolio. Takvo bacanje novca na mrtve.

Koliko se god upinjao u svojoj odluci da bude tvrd, koliko god odolijevao gnjecavoj kaljuži osjećaja, čovjek je u svojoj srži uvijek mekan. Osjetio sam to dok sam gledao drveni stol u kutu, vitrinu s majčinih kristalnim čašama koje nikada nismo upotrebljavali, kauč isfucan od samotnoga gledanja sapunica, predugo kukičane zavjese. Otvorio sam prozore. Magla se povlačila. “Usisala sam prošle nedjelje”, rekao je odjednom glas iza mene. Ustuknuo sam.

“He-he”, iskesila se. “Došla sam vidjeti je li sve okej. Upalit ću ti frižider, mogu i namjestiti postelju...”

Franka je prtljala po kuhinji svojim debelim prstima, svjetlo je polako otkrivalo svu starost poznatog prostora i sve sam se više osjećao kao uvučen u neki davni život koji me sad žulja kao kriva cipela.

“Stvarno ne treba ništa!... Ne mislim se zadržavati”, procijedio sam.

“A je li?” provirila je iza frižidera onim svojim obilježenim obrazom, kao neka tužna opsjena. Gledajući je kako viri s tog mjesta gdje je najčešće boravila moja majka, obuzme me tiha jeza.

Meni posve nepoznata i strana, Franka je sa svojom ružnoćom zaposjela našu kuću. Njezina figura ovdje je izgledala još upečatljivija, prostor koji sam držao simbolom intimne katastrofe njezino je lice obilježio maskom tužnoga klauna.

“Mislila sam da ćeš malo ostati, vidjeti kako se ovdje diše, sad kad je kuća tvoja”, progovorila je Franka. Približavala mi se, zapiljena ravno u moje zjenice, sve dok mi nije stala preblizu. Vidio sam tamne dlačice na njezinu madežu i to me ispunilo reskim gađenjem.

“Došao sam srediti papire da mogu prodati kuću”, rekao sam, brzo zaobišao njezino bačvasto tijelo i krenuo prema svojoj sobi. U kuhinji je hladnjak zabrundao kao da se netko značajno nakašljao.

Kad sam otišao na faks, mama je nekoliko godina živjela sama, boreći se s visokim režijama i predugim danima u koje je raspoređivala sitne obveze. Povremeno bi otišla nekome počistiti kuću da nadopuni svoju službeničku plaću, a kad sam konačno dobio posao, mirno je otišla u prijevremenu penziju i preselila se baki u Split. Zapravo, mislim da je cijeli život čeznula za tim gradom, živjela je svjesno iščupana iz svoje sredine, u nepoznatom gradu i u tuđoj kući. Razumio sam je. Znao sam da se vlasništvo kuće mora riješiti i pristojno sam odgovarao na pozive svojih stričeva. Ničime im se nisam nametao, očekujući da će podijeliti kuću na sitne prostore, da će je izrezati kao rođendansku tortu i razdijeliti na kušanje. Svoju bih mrvicu odmah pljunuo nazad. Ja nikada više neću živjeti u ovoj ulici, u ovoj kući. Nikada više neću biti dijete, dječak, mladić. Od svih vrata kroz koja ću proći neću se vraćati onima iz kojih sam istrčao. Ne, ta se kuća mora riješiti. I mama se slaže. Šteta da propada. Neka ode u druge ruke, neka se napuni novim ljudima, neka je sravne sa zemljom. Kuća mora otići. U sobi se osjećao ustajali zrak, pa sam širom otvorio balkonska vrata. Ravno ispred mene samo su kuće, a na ulici djeca. Iza mojih leđa sredina sobe zjapila je prazna, a na rubovima su se stisnuli krevet, malo zidno ogledalo, pa pisaći stol i ormar. Sve čisto, ostavljeno, samo. Izvadio sam iz torbe papire i sjeo da odlučim što mi je činiti. Kad sam se opet okrenuo, vidio sam da na mom krevetu sjedi Franka. Nervoza mi je protresla tijelo.

“Oprosti, trebaš li nešto?”

Šutjela je.

“Tko si ti uopće?”

“Franka”, rekla je mekano i pogledala me prijekorno.

U tom trenu učini mi se da je zapravo puno starija od mene, možda je već gospođa ili nečija majka. Šutjeli smo. Širokim dlanom mazila je goli madrac na mom krevetu.

“Trebaš li što?” ponovio sam, već jasno nemiran. Odmahnula je ružnom glavom, ali je ostala sjediti. Njezin dlan povlačio se po madracu preprisno, lagano šušteći, ostavljajući za sobom ravnine.

Gledao sam je s tom novom mržnjom što je u meni rasla i gušila svaku empatiju prema kovrčavoj nakazi koja sjedi na krevetu, tamo gdje sam toliko puta oplakao svoje djetinjstvo. Kao da je pročitala moje misli, Franka je spustila ramena i tužno se zagledala kroz balkonska vrata, a njezina smeđa suza objesila se do brade.

“Hvala na pomoći, Franka, ali stvarno bih htio biti malo sam”, omekšao sam ton i ustao. “Imam puno posla.”

Uglovi usana opet su joj se popeli u nezgrapnan osmijeh. Svojim vodenim pogledom šeta mi po licu i tijelu i obuzima me osjećaj kao da se po meni premještaju mokri pipci hobotnice. Stajao sam nasred sobe, otrovan gadljivom nelagodnom, zatočen.

“Nisi ti kriv što je kuća prazna”, Franka šapne i ustane. Zagrli me jako, svom snagom.

Propuh je pritvorio balkonska vrata. Vani se sunce probijalo kroz naslage oblaka, dopirali su glasovi i prolazili automobili. Jutro je bilo zrelo.

Kad sam povratio dah i pogledao preko Frankine glave, vidio sam svoj odraz u malom zidnom ogledalu. Stajao sam tamo potpuno sam.

Prodao sam kuću.

Kad sam poslije otišao mami, upitao sam je sjeća li se neke Franke iz susjedstva. Mama me prvo dugo gledala, a onda je neko vrijeme plakala.